

Akste looduskaitseala kaitsekorralduskava 2013 - 2022 koostamise II töökoosolek

PROTOKOLL

Aeg: 8. veebruar 2011, 11.00-14.00
Koht: Kiidjärve raamatukogu, Kiidjärve küla, Vastse-Kuuste vald
Osalejad: osalejate registreerimisleht on lisatud protokollile (Lisa 1)
Koosoleku juhataja: Kaupo Heinma (ELLE OÜ)
Koosoleku protokollija: Pille Antons (ELLE OÜ)

Päevakord:

1. Koosoleku sissejuhatus, päevakorra tutvustus (Kaupo Heinma)
2. Väärtused ja kaitse-eesmärgid - elustik ja kooslused (Ants Johannes Martin)
3. Kaitseala metsa majandamise põhimõtted (Enn Pilt)
4. Ala ja selle väärtuste tutvustamine ning külastuskorraldus (Anne Martin)
5. Edasiste tööde ja ajakava tutvustus (Pille Antons)
6. Arutelu

Päevakorras toodud ettekannete (Lisa 2) esitamisele järgnenud arutelu.

A. Erik: Olen siin piirkonnas elanud 30 aastat, sellest üle 15 aasta siinset metsa majandanud, sipelgaid vaadeldud ja kaitsnud ning hiljem üle 10 aasta sipelgaid tutvustanud RMK loodushoiu osakonnas giidina ja muidu vaatljana. Hea meel on näha, et teema on süvendatult käsile võetud. Metsamehena tahan öelda, et Akstes on aastakümneid toimunud metsa majandamine ja see on sipelgatele meeldinud. 1980ndatel esitasin ühe töö Akste sipelgate kohta ja juba seal tõin välja, et seal tuleb metsa majandada ja sealhulgas ka lageraietega. Ka Vambola Maavara oli selle mõtte poolt. Minu arvates tuleb seal teha metsamajanduslikke töid tavapärasel viisil, arvestades siiski väikseid laanekuklastele vajalikke omapärasid. Vahepeal on majandamine kokku tõmmatud. Eriti sobimatu oli minu arvates see, et isegi alal liikumine keelati. Sellist tuulemurdu nagu möödunud kevadel pole mina Kiidjärve metskonnas kunagi kuskil näinud ning minu arvates on metsa mittemajandamine sellele kaasa aidanud.

Kaitseala üks eesmärgid on ka inimeste õpetamine. Sipelgate peal on väga hea looduse mitmekesisust ja seaduspärasusi selgitada, sest sipelgad ei jookse eest ära. Kui pesa saab kannatada, siis sipelgad lähevad teise koha peale, ega nad selle pärast ära ei kao. Akstes käisime oma gruppidega 10 hektaril, kogu kaitseala suurus on 193 ha. Liikisime väiksel osal ning ei saa öelda, et me oleks Akste ära hävitanud.

A.-J. Martin: On õige tähelepanek, et sipelgad ei jookse eest ära, kuid see on sipelgate suurim viga. Nad kaitsevad oma pesa ja püüavad kõiki ära ajada. Kui tallame nad surnuks, tuleb kümme korda rohkem sipelgaid neid päästma ning sama teed pidi tagasi tulev grupp tapab juba rohkem sipelgaid. Kui sipelgad kolivad pesa ümber, siis turistid lähevad uute pesade juurde järgi.

E. Pilt: Puistutel, mis saavutasid piirtiheduse, kus enam rohkem puid kasvada ei saa, on väga välja veninud võrad. Kui tuleb sulalumi ja natuke ühele poole valgub, siis tüvi ei pea sellele survele vastu. Akstes on ka esimese rinde puud ilma latvadeta.

A.-J. Martin: Sellepärast ongi Akstes vaja metsa majandada. Antud juhul on lageraiet lausa soovitatavad. Seda nad ei olnud 1970/80ndatel.

E. Pilt: Sellel ajal oleks saanud tegutseda turberaietega.

K. Tõnisson: Täna on välja öeldud, et Akstes oleks sobiv majandamisrežiim piiranguvöönd mitte sihtkaitsevöönd. Kas kaitsekorralduskava teeb selle kohta ettepaneku, et kaitse-eeskirja korrigeerida

ja kaitseriimi muuta? Teiseks, kaitsekorralduslike tööde tabelis peaks külastuskorraldusega võrdse detailsusega ära määratlema metsamajanduslikud tööd. Kaitsekorralduskava võiks anda mahupõhise soovitusliku töödeks.

E. Pilt: Minu nägemus on, et põhimõtteliselt on kaitsekorralduskava strateegia, kus on kirjas, kui palju teeme 10 aastaga lageraieid ja kui palju turberaieid. Millistel eraldistel seda teha on metsamajanduskava rida.

A. Sepp: Ma teen ettepaneku näha kaitsekorralduskavas ette niiõelda tavametsamajandamine, mis hõlmab hooldusraieid, kultuuride rajamisi jm. RMK on valmis seda ala majandama ning majandamiskava tegemiseks on meil vahendid olemas. Tegevuste planeerimisel võime minna aastate kaupa eraldise tasemele välja.

E. Pilt: Kõik mis ei lähe turberaie ja lageraie alla, tuleks teha harvendusraie normide järgi. Puistud on lastud liiga välja venida. Harvendusraie kriteeriumid lähevad kavasse sisse.

A. Sepp: Täna oleme tegevustega kinni jooksnud kaitse-eeskirja taha. Esimene prioriteet peaks olema kaitse-eeskirja uuendamine.

P. Antons: Kaitsekorralduskavaga saab teha ettepanekuid kaitseriimi muutmiseks, kuid kaitse-eeskirja muutmine on siiski eraldi protsess.

P. Voolaid: Kaitse-eeskirja muutmine võib erinevatel põhjustel olla liiga pikk protsess. Kuna päevakorral on niiõelda hädaabitööde tegemine, siis tuleb leida skeem, kuidas sihtkaitsevööndi režiimis tööd läbi viia. Akste kaitse-eeskirja võimaldab eesmärgiks olevate liikide kaitseks vajalike tegevustena koosluste kujundamist ja sellest lähtuvalt saab töid teostada. Kaitsekorralduskavas võib kaitseriimi ohutegurina välja tuua.

A.-J. Martin: Sihtkaitsevööndi puhul on võimalik vastavalt liigi nõudlustele ka metsa majandada.

K. Heinma: Kas Keskkonnaametile on vastuvõetav, et metsamajandustööd täpsustatakse metsamajanduskavas?

K. Kasuk: On kaks varianti: kas tööd kümne aasta peale ära planeerida või siis näha majandamiskava koostamine ette kohe lähitulevikus.

A. Sepp: Kui kaitsekorralduskavas on mahud kirjas, siis konkreetsed tööd kooskõlastame Keskkonnaametiga.

K. Tõnisson: Ühe argumendina režiimi muudatuseks tuleks välja tuua, et sipelga elutingimuste säilitamiseks ei ole vaja looduslike häiringute imiteerimist, vaid on vaja tegeleda metsa majandamisega pikaajalise eesmärgi nimel. Tegevuste kooskõlastamine Keskkonnaametiga oleks lihtsam.

A. Sepp: Kaitsekorralduskavasse saaks kirjutada lageraie ja harvendusraiate mahud. Metsa uuendamiseks on oma reeglistik olemas ning juurdekuuluvad tööd toimuks juba iseenesest.

E. Pilt: Seda ma tahangi saavutada, et tavaline metsamajandusrežiim hakkaks tööle, mitte ei toimuks ühekordsed tööd kampaania korras.

A. Rallmann: Kas on püstitatud eesmärk, kui palju peab sipelgakolooniaid Akstes olema?

A. Martin: Pigem saab seda kirjeldada pesade kaupa selle kaudu, et milline on heas seisus pesa ja kui suur on aktiivsus radadel.

A. Rallmann: See on äärmiselt subjektiivne, sõltub ilmastikust, hooajast.

A. Martin: Isendeid radadel saab lugeda, see on metoodika küsimus.

A.-J. Martin: Kas see detailsus on praegu oluline? See on liialt kulukas tellida. Hindaks lihtsalt pesade seisundit.

A. Rallmann: Eesmärk on vajalik näiteks selleks, et otsustada, mis hetkest alates me laseme inimesed uuesti Akstet külastama.

A. Martin: Selleks võiks eelnevalt teha eksperthinnangu.

K. Tõnisson: Kas tihedamas pesade piirkonnas saaks viia külastusrajad maapinnalt kõrgemale?

A.-J. Martin: Kui me tõstame rajad üles, on vajalik hakata sisse lõikama sooni, et nad ei hakkaks üles ronima. Läheb liialt komplitseerituks.

I. Timmi: Olen kohalik turismiettevõtja. Me ei suuda oma tegevuste kõrvalt leida infot kaitseala kohta. Oleks väga hea, kui te ise meid hariksite. Kui toimuks mingi õppepäev, siis tuleksime kohale. Suhtleme otse kliendiga ja saaksime neile rääkida, millega peab arvestama Akstes minnes. Hea oleks, kui saaks sipelgate rajale kaasa anda mingi meelespea. Siis oskaks lastega pere last natuke ette valmistada. Saame sedapidi mõjutada külastaja käitumist. Oleme omavahel suhelnud ja võime leida inimesed, kes on võimelised giiditeenust pakkuma. Praegu jääb väga palju infosulgu.

A.-J. Martin: Ahja jõe ürgorus on ühed võimsaimad sipelga asurkonnad, eeskätt Valgemetsa kandis, aga ka Kiidjärve ja Taevaskoja vahel, ning sinna tuleks samuti infotahvlid panna. Lapsed omandaksid info sealt ja ei olegi vaja Akste pesade vahele minna.

R. Rosenberg: Arusaamatuks jäi, millised kriteeriumid peaksid olema selleks täidetud, et külastajad võiksid Akstes tagasi tulla. Ja kus võiks külastus sellisel juhul toimuda? Kriteeriumid peaksid olema meile kõigile ühiselt arusaadavad.

A.-J. Martin: Kui metsa majandamisega saab teatud tasemele, siis saab seda situatsiooni vaadata.

A. Martin: Mõte oli see, et kava tegevustes näha teatud hetkel ette eksperthinnangu koostamine, et vaadata milline seisund on ja kas võiks juba inimesi siia lasta. Kui see ei ole piisav, peame hakkama ennustama, et kavas kohe kriteeriumid sisse panna. Raja asukohad sõltuvad sellest, kuidas mets taastub ja kuhu kõige paremini eksponeeritavad pesad tekivad.

A.-J. Martin: Momendil ei oska kriteeriumeid öelda. Ma arvan, et seda saab teha umbes viie aasta pärast.

A. Sepp: Kas Akste kava tegevusena võiks käsitleda ka turismi hajutamist ja jagamist eri kohtade vahel?

A.-J. Martin: Jah.

I. Timmi: Jätakuvalt küsitakse just Akstet. Loodusõppe klassi mõte on hea, kuid bussiretk ei toimi. Kui lapsed viiakse korraks bussiga metsa, jooksevad nad kohe laiali. Pigem tuleks rada niimoodi läbi mõelda, et saaks jalgsi minna ja energiat enne pesani jõudmist välja elada.

A.-J. Martin: Õppeklassis tuleb tampida sipelgatest nii palju juttu, et metsa mineku ajaks enam ei minda pesa tallama.

P. Voolaid: Kui me räägime tavamajandamise vajadusest Akste kaitsealal, siis kas kuklaste kaitsealal on ikka mõtet?

A.-J. Martin: See on ajutine olukord erakorraliste raiete läbi viimiseks. Kui me võtame režiimi maha, ei oska öelda, mis tulevikus juhtub. Tulumetsade majandamisega võivad tulla monokultuursed metsad ja 300 m laiused lageraielangid.

A. Rallmann: Kui oli vajalik kaitseala luua, siis miks me oleme tänasel päeval hädas?

A.-J. Martin: Sellepärast, et eelmine kaitsekorralduskava ei realiseerunud.

A. Rallmann: **Kas me tegeleme Akstes sipelgate uurimise, kaitsmise või kasvatamisega? Miks seda kaitseala üldse vaja on?** Kõrval majandusmetsades on isegi paremad asurkonnad.

A.-J. Martin: On vaja, kuna Akstes on väljakujunenud asurkond ja et see asurkond jääks endiselt kestma. Kui lasta alal ise areneda, kolivad sipelgad teistesse metsadesse, aga läbi suurte kaotuste.

A. Sepp: Metsamajandamine ja raie võib toimuda ka looduskaitsealadel. Ei ole vaja vastandada, metsa majandamine võib olla looduse kaitseks vägagi vajalik.

P. Voolaid: Tegevust on võimalik korraldada palju probleemivabamalt sujuvamalt. Ma ei välista seda, et looduskaitse ja metsandus käivad käsikäes. Looduskaitsega tegeletakse ka väljaspool looduskaitsealaid. Lihtsam on võibolla kaitse-eeskiri kehtetuks tunnistada ja soovituste tasemel tegevusi reguleerida.

A.-J. Martin: Mingid ajaülesed lepingud või liigikaitsekavad peavad ikkagi olema.

A. Rallmann: Üks kaitsekorralduskava sõnum võiks olla, et sihtkaitsevöönd muuta piiranguvööndiks. See takistab väga oluliselt toimetamist ja kulutab mõttetult ressursi. Seni, kuni ei ole muudatust tehtud, võiksid ettepanekud raieteks olla kirjutatud kavasse, et Keskkonnaametil oleks millelgi toetuda.

K. Heinma: Mida aeg edasi, seda suuremat kasu võib kaitse all olemine anda, nt toetuste näol. Kaitseala ära kaotada on lihtne, kuid pärast ala uuesti taastama hakata oleks raske.

A. Rallmann: Sipelga ja teiste kaitsealuste liikide vajadused võivad minna vastuollu. Kui selgub, et alal on palju I ja II kategooria liike, võiks minna Natura alade alla. Metsade vanus on selline, et annaks läänetaiga alla määratleda.

P. Voolaid: See režiim läheks kindlasti vastuollu sipelgate vajadustega.